וכן בדיני ממונות. תימה דאמר בירושלמי[מ] וכן בקדושין הלא דתימא בשטר אבל בכסף לא ו"ל דהיא בתר דתקון רבנן שבועת היסת[א]: **לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים כו'.** תימה דמשמע דאי הוה אמרינן דצריך לפורעו בעדים לא ניחא שפיר וליתא דאפי' למ"ד דצריך לפורעו בעדים ניחא שפיר דמהמני[ג] דהא קי"ל (שבועות דף מה:) דאפי' למ"ד המלוה לחבירו בעדים צריך לפורעו בעדים המפקיד לחבירו בעדים אין צריך להחזיר בעדים דנאמן הוא לומר החזרתיו לך במיגו דאי בעי אמר נאנסו והכא אייר בפקדון דהא פקדון ניהו אצל העדים שהלוה מסר להני כדי להוליכו וא"כ נאמנים לומר פרעונו מגו דיכולים לומר החזרום לוה וי"ל דמ"מ אפי' גבי פקדון אין נאמנים אלא בשבועה כדאמר התם (ב"מ ד' ע:) אמר אמר נאנסו מי לא שבועה בעי וכל עד שאינו נאמן אלא שבועה אין ממש בעדותו כמו שאפרש בסמוך:

והשתא דתקון רבנן שבועת היסת כו'. וא"ת מ"מ למה לא יהיו העדים נאמנים לאחר שנשבעו לומר פרעונו שהרי שוב אינם נוגעים בעדות ואומר ר"י דלכך אין נאמנים לאחר שנשבעו משום דרחמנא אמר (דברים יט) על פי שנים עדים יקום דבר דמשמע הנאמנים[ו] בדיבור בלבד אבל העדים המעונים לישבע קודם שיאמנו דבריהם אין ממש בעדותם ויש מקשים היאך אמרינן מגו דיכלי למימר אהדרי' לוה כיון דשניהם הם הא אמר[ז] בפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף יח:) לא שנו אלא דאמרי אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו אנוסים מחמת ממון אין נאמנים ומקשה התם ר"י אמאי לא יהו נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון במיגו דאי בעי אמרו אנוסים היינו מחמת נפשות ומתרץ ר"י דבשני עדים לא שייך לומר מגו שיהו נאמנים במגו לפי שאין האחד יודע מה בדעת חבירו לטעון[ב] א"כ הכא אמאי נאמנים במגו ואומר הר"ר יעקב מקולי דבטענה שנפטרים בה מממון כי הכא בטוחים הם זה על זה שיאמרו דבר אחד ולכך אמרינן הכא דנאמנים במגו אבל בהיא דפ' האשה שנתארמלה (שם) לליכא דרכא דממונא לגבי העדים התם ודאי אין נאמנים במגו כי אין עד אחד יודע מה בדעת חבירו לטעון: **תנן התם נערה המאורסה היא ואביה מקבלין גיטה.** פי' הקונטרס דוקא נערה אבל קטנה[ג] דברי הכל אביה ולא היא ולא"ג דאמרינן בפרק התקבל (גיטין דף סה.) ג' מדות בקטן וקאמר וכגנבו בקטנה מתגרשת בקידושי אביה פי' משקבלת גיטה ל"ל דמיירי בימומה או בנשואה ואפי' יש לה אב[מ] אבל מן האירוסין אביה ולא היא ומיהו קשה דלקמן בשמעתין[נ] קאמר קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גיטה לידה משמע אבל כשהגיע גט לידה מגורשת[ס] ואע"ג דמוקי כשאין לה אב היינו משום דקשיא ליה דיוקא דהא נערה ה"ז גט אבל מ"מ מתחלה הוה ס"ד דמיירי בשיש לה אב ואפ"ה משמע כשיגיע גט לידה מגורשת ש"מ קטנה יש לה יד לקבל גיטה לכך פי' ר"י בר"מ דנקט נערה וה"ה קטנה[ד] והא דנקט נערה להודיעך כחו דר' יהודה דאפי' בנערה אביה ולא היא ושוב חזר בו רש"י והגיה בפירושו דנקט נערה וה"ה קטנה. [וע"ע תוס' גיטין סד: ד"ה נערה]:

וכל שאינה יכולה לשמור את גיטה אינה יכולה להתגרש. פי' בקונטרס לא ע"י עצמה ולא ע"י אביה כפי שהיא כשוטה ושוטה ממעטינן כפ' חרש (יבמות דף קיג:) ממשלחה ואינה חוזרת וא"כ לפ"ז קטנה שאינה יודעת לשמור גיטה אינה מתגרשת לא ע"י אביה ולא על ידיה[פ] ור"מ פי' דקטנה מתגרשת ע"י אביה[ה] ומביא ראיה מירושלמי[ש] דקאמר התם מה טעם שוטה אינה מתגרשת פליגי בה אמוראי חד אמר [ו]משום גרילה פירוש שלא יהו נמשכים אחריה להפקירה וחד אמר משום שאינה יכולה לשמור את גיטה פי' שחוזרת ובעי מאי ביניייהו אליבא דיייהו תלת מילי עבר וגירש יש לה אב ויכול לשמור גיטה ועתיד שוטה חלומה ופר"ת עבר וגירש למ"ד משום גרילה מגורשת דכיון דלא הוי אפי' איסורא דגברת אלא מדרבנן שרי בדיעבד[פ] למ"ד משום דמשלחה וחוזרת אינה מגורשת דכיון דהוי אפי' איסורא דאורייתא אסור אפי' בדיעבד[ז] יש לה אב ויכול לשמור גיטה למ"ד משום גרילה אסור לגרשה לכתחילה ולמ"ד משום דמשלחה וחוזרת אפי' לכתחילה דילמא יגשנו בה מנהג הפקר למ"ד משום דמשלחה וחוזרת זו אינה חוזרת כשהיא חלומה ויכול לגרשה כשהיא חכמה א"כ ממנע מתוך הירושלמי דקטנה כשיש לה אב יכולה להתגרש כדפרישית יש לה אב לשמור את גיטה למ"ד משום דמשלחה וחוזרת מתגרשת דזו אינה חוזרת שאביה משמרה שאינה חוזרת אע"ג דקאמר התם דמשום גרילה אסור ה"מ בגדולה והיא שוטה לפי שיש לה תאוה ובני אדם להוטים אחריה דגבי נמי אינה חוזרת מ"מ איכא למיחש משום גרילה אבל בקטנה דלאו בת תאוה ליכא למיחש כלל ומתגרשת[ט] במאמר

מ) ב מיי' פ"ט מהל' שלוחין הל"ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קכא סעי' ט:
מג) ב מיי' פ"ח מהל' מלוה ולוה הל"א סמג עשין לח טוש"ע חו"מ סי' ע סעי' ג:
מד) ג מיי' פ"ח מהל' שלוחין הל"ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' קכא סעי' ט:
מה) ד מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' יח סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' כ:
מו) ה מיי' שם הל"ט טוש"ע שם סעי' ו:
מז) ו מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' ד:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה היא ואביה וכו' אבל מן הנשואין. עיין גיטין קט ע"א רש"י ד"ה קטנה שהשלה. ובפנה"ר סט ע"א רש"י ד"ה קנלה. ולעיל י ע"א תד"ה ומקבל: תוס' ד"ה והשתא כו' בפ' האשה שנתארמלה ל"ש וכו'. לא שנו אלא דאמרו אנוסים היינו מחמת ממון אבל מחמת נפשות הרי אלו נאמנים כ"ל:

תוס' ר"י הזקן

בדיני ממונות. אם אומר לשנים הוליכו מנה לפלוני שאני חייב לו הם השלוחים והם עדי הפרענן. עדים למה ל"י. אע"ג דהלוה לו בעדים כי אמר פרעתי מהימן. צריך לפרעו. ונמצא לוה צריך לעדים בשיפרענו. אלא אמאי נאמנים נוגעים בעדות נינהו. דאי אמר מלוה לא נפרעתי אמר להם לוה פרעוני מה ששלחתי בידכם והם אינם נאמנים לומר החזרנו לך המנה אם נתן להם בעדים ושמא עכבו המנה בידם וטרונין שנתנוהו למלוה. אנא פרעתיך. אם הלוה טוען שהוא פרע המלוה היה נאמן אבל הוא טוען ששלח לו מעותיו על ידי אלו נמצא שהוא אינו יודע וצריך עדים לפרענן אלו. הני. שלוחין הם כשרים לעדות זו שאינם נוגעים בעדותן שהרי הם פטורים מן הלוה שבכל טענה שיטענו לפטור את עצמם הם נאמנים, ואע"ג דאיכא סהדי דאמרי להו באפייהו הוליכו זה לו, מיגו דאי בעי אמרי החזרנו לך. דהא אין צריך להחזיר לו בעדים, וזה כשמואל דאמר פ"ק דגיטין [יד. א] שאם בא לחזור חוזר, כמו שביארנו שם. ו) הילכך הואיל והם פטורים מן הלוה כשטוענים שנתנו המנה למלוה אע"ג דמלוה לא מודה מהמני נמי לעדות שלמה, דהיינו גבי מלוה, שהרי אין נוגעים בעדותם כדפרישנא. אבל השתא דתקון רבנן שבועת היסת. בכל טענה, ואפילו כופר בכל דאי אמרי מהדרינן ללוה לא מהמני בדבורא בלחוד, ליכא מגו ונוגעים בעדותן הם שאם לא יודה המלוה הפרענן אינם נפטרים מן הלוה אלא בשבועה אינם נאמנים לגבי לוה כמו עדים. הילכך משתבעי אינהו דיהבו למלוה. שבועת היסת, דהוי להו כמאן דאמר ב) מנה לי בידכם שהרי נתתיו לכם לפרעו לפלוני ולא עשיתם, והם טוענים אין לך בידינו כלום שהרי פרענוהו לפלוני כמו שאמרת לנו ונשבעים היסת ונפטרו מן הלוה והמלוה נשבע שבועת המשנה שלא נטל, דומיא דחנוני על פנקסו שנשבע כעין שבועת התורה שנתן לפועלים שכרן כמו שאמר לו בעל הבית ופרעו בעל הבית. כך פי' הרי"ף. והר"ם נראה שפירש שהמלוה נשבע שבועת היסת ג"כ, שהשליח נשבע על טענת המלוה והמלוה על טענת השליח כמו שכתוב בשלוחין [פ"א ה"ז, עכ"מ]. ודוקא דשלשתן שם והשליח מכחיש בעל החוב שאומר שלא פרעו והשליח אומר שפרעו, אבל אם אינו זה בפני זה אין המשלח יכול להשביע היסת לא השליח ולא המלוה, שאין כאן מי שטוענן עליו ודאי כדי שישבע היסת, אלא מחרים חרם סתם ומשלם חובו [רמב"ם שם]. וכן עיקר, דלא [דמי] לחנוני דהתם אין בעל הבית יודע שהוא חייב לו כלום, אבל הלוה [יודע] שהוא חייב לו ואינו יודע אם פרעו אם לאו. (וכ"ש) [ור"ש] נראה דלא גריס ועדים מיפטר פטירי, ופירש דעדים נאמנים לגבי מלוה מגו דאי בעי אמרי אהדרינה ללוה.

תוס' ר"י הזקן

(המשך) נאמנים כנגד המלוה מגו דאי בעי אמרי החזרנו ללוה, אי לאו משום טענא דפרישנא. ופיר"ש והשתא דתקון רבנן שבועת היסת ליכא מגו דהאי דאמרי פרענו למלוה שלא רצו לישבע, ואי אמרי אהדרינה ללוה נשבעין שבועת היסת. [וקשה] וכי אמרי פרענו למלוה אם המלוה מכחישם אמאי לא מחייבי שבועת היסת. (פירש) [וגם מה שפירש] שם עדים נשבעין שבועת המשנה דומיא דפועלים, מי דמי, התם חנוני שליח לתת להם שכרם וחזקתו שששה, הכא הם שלוחים לתת למלוה וחזקתם שעשה. ועוד התם פועלים נשבעים ונוטלים והכא נשבעים ונפטרים והוי כמנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי שאינו נשבע אלא היסת. והעיקר, דעדים נשבעים היסת, והואיל והם נשבעים היסת מלוה נמי ישבע היסת, דמלוה דמכחישי ליה סהדי מישתבע ולא דטעין ליה ללוה דתניא טענה טעות שמא היא** כמו שביארנו בכל הנשבעין. אית דמקשו דהכא אמרינן דיכלי למימר אהדרינה ללוה, למ"ש הרי"ף בתשובת שאלה גבי ההיא דגרסינן בגיטין פ"ק [יד. א] הולך מנה לפלוני שאני חייב לו ורצה לחזור אינו חוזר שאם החזירם ללוה הדין עם השליח, והשתא ליכא מגו דאי אמרי אהדרינה ללוה יבא המלוה ויתבע הממון מהם. ומתרצי דלא איירי הרי"ף ד"ל אלא כשהלוה עני ומשום דינא דגרמי או גרמא דנזקין הוא דקא נגעה בה, אבל אם הוא עשיר לא, והכא מיירי שהוא עשיר. **ירושלמי** וכו' מסתברא דהלכתא כר' יוסי דאפילו קדשה בקרדיס כסף אמרינן הן הן שלוחיו הן הן עדיו*** **תנן התם.** בגיטין פרק התקבל לי גיטי [סד, ב]. **נערה.** אבל קטנה דברי הכל דידה לאו כלום אלא דאביה כמו שנבאר למטה. לקדושין. דלרבנן בין היא בין אביה מקבלין קידושיה.

*גירסת רבינו היה כגירסת הס"א שהביא הב"ח בהגהותיו כאן (ד"ז). **אולי צ"ל ולא מחמת דסעיין ליה לוה דסעיינת טענת שמא היא וכו' (ד"ז). [ובכת"י הניח הסופר בין 'ולא' ל'דסעיין' מקום חלק כשתי תיבות]. ***המעיין בירושלמי כאן משמע דלר"י אפילו לאחר שתקנו שבועת היסת נעשה עד לענין קדושין (ד"ז).

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

הובא בעמוד הבא.

הגהות הב"ח

(א) גב' אמר לזו פרעוני (אלא לעולם קסבר המלוה וכו' ומגו דיכלי) תא"מ וע"ב ס"א ואי קסבר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים למה לי אלא לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואי אמר אנא פרעתיך הכי נמי הב"ע דא"ל פרעתיך על ידי שליח ואמטו להכי צריך לעדים ועדים נמי מגו דיכלי כו': (ב) רש"י ד"ה היא ואביה וכו' ואביה לוטיה (ודוקא נערה אבל קטנה אביה ולא היא) תא"מ וע"ב זהו מה שפרש"י קודם מזרב והכאמאן הוא לאמר מזרב: (ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' דהא קיימא לן. ע"ב בפ' מזקת הבמים דף מה ע"ב: (ד) ד"ה תנן וכו' דלקמן בשמעתין. ע"ב דף מד ע"ב:

מסורת הש"ם

(מ) לעיל ז. (נ) [ע' הגוס' בהרשב"א וכרי"ן]. (ג) ב"ב קט. כתובות יח. שבועות מא.; (ד) ב"ב כט., ב) [ב"מ ה ע"ב]. שבועות מ ע"ב], (ו) גיטין סד.; (ז) [בכמ"ר: אמר. וכהל"ל], (ח) [ב"מ ו ע"ב, ע"ש]; (ט) [בכס"ר שבר"ף: כשמקר לכן וכו' מלוה יאמר שאין וכו'], (י) [ל"ל וא"ר שמעאל. [מרלאה כהן, ועיין רש"ש], (כ) [דפקלין], (ל) [בדפו"ר: בדיבורם], (מ) [ע' לעיל י ע"א תוד"ה ומקבל], (נ) [גיטין סג ע"א], (ס) ס"א וכ"מ, (ע) [בדומות פי"ד ה"א], (פ) [ל"ל ומ"ד. (רש"ל)], (צ) [וע"ע בסו"ד כדיבו כלן ד"ה הילכך אית דמקשו וכו', ובריטב"א], (ק) [נלאה דיש לחוסיף לוה].

גליון הש"ם

(ז) נמ' אמר לזו פרעוני (אלא לעולם קסבר המלוה וכו' ומגו דיכלי) תא"מ וע"ב ס"א ואי קסבר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים למה לי אלא לעולם קסבר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואי אמר אנא פרעתיך הכי נמי הב"ע דא"ל פרעתיך על ידי שליח ואמטו להכי צריך לעדים ועדים נמי מגו דיכלי כו': (ב) רש"י ד"ה היא ואביה לוטיה (ודוקא נערה אבל קטנה אביה ולא היא) תא"מ וע"ב זהו מה שפרש"י קודם מזרב והכאמאן הוא לאמר מזרב: (ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' דהא קיימא לן. ע"ב בפ' מזקת הבמים דף מה ע"ב: (ד) ד"ה תנן וכו' דלקמן בשמעתין. ע"ב דף מד ע"ב:

קטנה. שהיא שומרת יבם מן האירוסין דעדיין רשות אביה עליה כל זמן שלא השיאה: **והנערה בין מדעת אביה וכו'.** אלמא היכא דמפקעת עצמה מרשות אב קיימי נמי רבנן במילתייהו: **קידושין דמדעתה.** דבעינן דעת [ג] המקנה: **אביה ולא היא.** שהמורה זיכתה לו אבל גירושין שיהנה בעל כרחה בין היא בין אביה דמה לנו לדעתו כי מקבל ליה איהו נמי על כרחיה הוא: **ורבי היא.** דאמר מאמר מופס ביאמה בעל כרחה אם זרק לה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי: **רבי אמר קנה.** כשאר מאמר להיות לריכה גט למאמר זה אם בא לחלוץ לה [מ]: **ביאה דיבמה.** קניא לה בעל כרחה דנפקא לן מויבמה [נ] בפ"ק דיבמות (דף ח.): **וה"נ מסתברא.** דהא דקתני גבי מאמר בין היא בין אביה במאמר על כרחה קאי אבל בשאר קידושין אביה ולא היא כר' יומנן: **מדקתני סיפא.** בהיא והנערה בין מדעת אביה בין מדעת עצמה מה שאין כן בקידושין: **הא ר' יהודה היא.** ולא"ת במאמר מ"ט מודה ומ"ש מאמר מגירושין הרי שניהם על כרחה לקמיה פריך לה ומשני שכן זקוקה ועומדת: **מה שאין כן בגירושין מינעי ליה.** [ס] ואפילו בגירושין לאיתנהו בעל כרחה פליג ר' יהודה נמי ואמר אין שתי ידיס זוכות כאחת: **מ"ש מאמר.** דבגירושין פליג לאיתנייהו בעל כרחה ומ"ש מאמר דמודה בה: **הואיל וזקוקה ועומדת.** לפיכך תופס בה בכל דהו: **השתא דאתיא להכי.** דמלית טעמא משום דזקוקה ועומדת לרבי יוחנן נמי לטעמייה קמא דיהיב רבי [ע] יוחנן למלתייהו דרבנן דגירושין מכנסת עצמה לרשות אביה וקידושין מפקעת עצמה ואותיבנא ממאמר דמפקעת עצמה לא מיקשי דאיכא לשנויי נמי שאני מאמר הואיל וזקוקה ועומדת: **בה ובשלוחה לא.** נערה שיש לה אב לא מקדשה עצמה וקס"ד דבכי הכל היא: **השתא לי לו.** אם יש באחת מהן שום פרוטה מקודשת ואם לאו אין מצטרפין לס"פ לכיון דאמר בכל חדא התקדשי כל חדא הוו קידושין באחת נפשייהו: **מאן תנא.** דבעינן התקדשי התקדשי ואי לא אמר התקדשי לכל חדא אלא התקדשי לי בזו ובזו הוו מצטרפי לפרוטה: **ר"ש היא דאמר.** גבי ממשה מובטין אותו תן לנו פקדון שיש בידך ואמר שבועה שאין לך בידי לא לך [פ] ולא לך אינו חייב אלא אחת עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: **ובפרטי סבר לה כר"ש.** דלא חשיב פרטות עד שיאמר לכל אחד ואחד שבועה: **כלל אינו חייב אלא אחת.** ובשבועות מפרש איזהו כללו של ר"מ [פ] ופרטו: **שבועה.** שאין לך בידי ולא לך ולא לך: **חייב.** אשם גזילות: **לא לך לא לך.** דוקא בלא וי"ו אבל ולא לך ולא לך כללא הוי: **לא לך ולא לך שבועה.** דבעינן שבועה באחרונה אבל אם הזכיר שבועה תחלה לא שדינן אכולהו וכללא הוי: **אלא.** מתני' דהתקדשי התקדשי ר"ש היא: **ובשליחות סבר לה כרבי יהודה.** דאביה ולא היא: **אלא נמי לא הואי כי מדרשא אבל רבי אבין הוה בבי מדרשא.** והוא אמר לי לאחר שיצא שחברו כל חבורות של בית המדרש ונמנו וגמרו כרבי יוחנן דבקידושין אביה ולא היא: **כי ברוכיא.** תרגום של עגור [פ]. גרוא"ה בלע"ז: **ויצאה והיתה.** כך היה לועק הא כתיב ויצאה והיתה הויה כיציאה מה גירושין בין היא בין אביה אף קידושין בין היא בין אביה: **אמר ליה ואבין בר סמכא הוא.** בלשון שאילה קאמר ליה ובקי אתה ברבי אבין זה שיש לסמוך על דבריו שמקדקד בשמועתו שאינו משכח: **כמין ימא לטיגני.** בלשון פריזר"א בלע"ז: **אנא לא ר' אבין ברבי חייא.** בשמועה זו של ר' אבין לא שמעתי איזה אבין הוא: **נערה** דמפרש שצריך להודיעה. תוס' טוף. עי' לעיל דף ה. תוס' ד"ה שקן. ב. שאע"פ שלא הזכיר אלא שבועה אחת כיון דאמר לא לך לא לך שבועות חלוקות הן דשבועה דאמר מעיקרא קיימא אכל חד מיניייהו כאילו פירש. ריטב"א. ג. דלא עדיפא משאין לה אב דלאו בת קדושין היא אלא מדרבנן. תוס' טוף לעיל מג:

במאמר דבע"כ ורבי היא. ולא"ת א"כ מאי קאמר קטנה אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה והנערה מדעתה ומדעת אביה ואי כרבי הא לא בעינן לא דעתה ולא דעת אביה וי"ל דהכי קאמר צריך להודיע לה אי לאביה ואח"כ יקדשנה בעל כרחה [א]: **מאי שנא מאמר.** פירו' אמאי מחלק מאמר מגירושין אי משום דמאמר בע"כ גירושין נמי בע"כ איכו: **רבי יהודה אומר שבועה לא לך לא לך חייב על כל אחת.** כך גירסת הקונטו' ופי' דבעינן זה הוי פרטא [ב] אבל אמר שבועה לא לך ולא לך כללא הוי ואינו חייב אלא אחת דוי"ו מוסיף על ענין ראשון [ג] וי"ת גורס איפכא דאדרבה כשאומר ולא לך ולא לך משמע שהוא נשבע לכל אחד אבל כשאומר לא לך לא לך אינו חייב אלא אחת:

צווח ר"ל ויצאה והיתה. ואע"ג דאפילו ר"ל לא מקיש הויה ליציאה שהרי בקטנה היא מתגרשת אף ע"י עצמה לרבנן אם יש לה דעת לשמור גיטה ואינה מתקדשת על ידי עצמה [ג] מ"מ יש לנו להשוותם בכל מה שנוכל מלשון ויצאה והיתה א"כ אין לנו לחלק בין קידושין לגירושין בנערה דהכי נמי דמחלקין גבי קטנה היינו משום שאין לה יד לקבל קידושין אבל לקבל גיטה יש לה יד כיון שנשאת:

כמין ימא לטיגני. פי' בקונטרס לא היתה שהות שכתה בנתיס כמו שולה דגים מן היס והמחבת נתונה על האור לתתן בתוכה בשמן לטוגנן ור"ת פירש דשני מקומות הס וקרוביס זה לזה כלומר אין אדם משקר כה"ג דכיון דמקום קרוב הוא סבר אי משקרנא אתי אינש אחרינא ומכחישני הילכך לא משקר: קטנה

אקטנה מן האירוסין אין עושים בה מאמר אלא מדעת אביה והנערה בין מדעת עצמה בין מדעת אביה [ד] (מה שאין כן בקידושין) אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבי יוסי בר' חנינא מאי טעמיה דר' יוחנן אליבא דרבנן קידושין דמדעתה אביה ולא היא גירושין דבעל כרחה בין היא בין אביה [ה] הרי מאמר דמדעתה וקתני בין היא ובין אביה התם במאמר דבעל כרחה ורבי היא דתניא [ו] העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה רבי אומר קנה וחכ"א [ז] לא קנה מאי טעמיה דרבי גמר מביאה דיבמה מה ביאה דיבמה בעל כרחה אף הכא נמי בע"כ ורבנן סברי ילפינן מקידושין מה קידושין דמדעתה אף ה"נ דמדעתה במאי קמיפלגי רבי סבר מילי דיבמה מיבמה הוה ליה למילף ורבנן סברי קידושין מקידושין הוה ליה למילף ה"נ מסתברא כדקא מתרץ רבי יוחנן מדקתני סיפא מה שאין כן בקידושין אלא נימא תיהוי תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הא מני רבי יהודה היא דאמר אין שתי ידים זוכות כאחת אי רבי יהודה מה שאין כן בקידושין מה שאין כן בגירושין מיבעי ליה אין ה"נ איידי דתנא מאמר דדמי לקידושין תנא נמי מה שאין כן בקידושין ורבי יהודה מאי שנא מאמר הואיל וזקוקה ועומדת השתא דאתית להכי ר' יוחנן נמי לא תיקשי לך מעיקרא שאני מאמר הואיל וזקוקה ועומדת תנן [ח] האיש מקדש את בתו כשהיא נערה בו ובשלוחו בו ובשלוחו אין בה ובשלוחה לא תיובתא דר"ל אמר לך ר"ל הא נמי רבי יהודה היא ומי מצית מוקמת לה כרבי יהודה והקתני סיפא [ט] האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו ואמרינן מאן תנא התקדשי התקדשי ואמר רבה ר"ש היא [י] דאמר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד וכי תימא כולה ר' יהודה ובפרטי סבר לה כר"ש ומי סבר לה והתניא [כ] זה הכלל כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת דברי ר"מ רבי יהודה אומר [ל] שבועה לא לך לא לך לא לך חייב על כל אחת ואחת [מ] רא"א לא לך לא לך לא לך ולא לך שבועה חייב על כל אחת ואחת ר' שמעון אומר לעולם אינו חייב עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד אלא כולה ר' שמעון היא ובשליחות סבר לה כרבי יהודה ר' אסי לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי זירא אמר ליה מאי אמור האידנא בי מדרשא אמר ליה אף אנא לא עייל ר' אבין הוא דעייל ואמר [נ] חברותא כולה כר' יוחנן וצווח ריש לקיש כי כרוכיא [ס] ויצאה והיתה [ע] ולוכא דאשגח ביה אמר ליה רבי אבין בר סמכא הוא אמר ליה אין כמין ימא לטיגני [פ] הוא אמר רב נחמן בר יצחק אנא לא רבי אבין ברבי חייא ולא רבי אבין בר כהנא אלא רבי אבין סתם למאי נפקא מינה למירמא דידיה אדידיה: בעא מיניה רבא מרב נחמן

הכל תלוי בדעת האב ודעתה אינו כלום. אי נמי לא ס"ל שיהא כלל בכל מקום דאיתקש יציאה להוייה אלא היכא דאיתמר איתמר והיכא דלא איתמר לא איתמר.

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) [בכמ"י: וכרי], ג) ימנות יט:, ד) לעיל מא., ה) לקמן מו., ו) [לקמן מא. שבועות לו: נדרים סו. פז:], ז) שבועות לא. ע"ש, ח) [בכמ"י: רבי אליעזר אומר. וכ"ה לפנינו בשבועות. אולם בדפו"ר ודפו"ז: ר' אליעזר אומר], ט) [בכמ"י: תנור תבוהת]. וכ"ה בתוספות, וכע"ז בדפו"ר], י) [בכמ"י: הוה], כ) [לעיל ט ע"ב, ע"ש, וע' היטב רש"י ימנות יט: ד"ה קדושין], מ) [ימנות נ ע"א], נ) [דברים כה, ה. וע"ע לעיל יד ע"א], ס) [נדל"ל: דאפילו], ע) [עיין רש"ש], פ) [ל"ל לא. (רש"ל)], צ) ["ופרטו" ליתא בדפו"ר והס"ד. ומתה"ד פרט שבועה שאין וכו'. ועיין רש"ל ומהרש"א], ק) [ירמיה ח], ר) [ימנות ט ע"א],

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר:
דברים כד ב

מוסף תוספות

שיך לעמוד קודם א. [ד]נוגעין בעדותן הן ואינן עדים ואין האשה מקודשת על פיהם ואינה צריכה גט דהוו להו קדושין בלא עדים ואפילו שניהם מודים אינן קדושין כלל וכו'. תוס' ריב. ב. דלמא בטענה זו הושוו שניהם בטענה אחרת לא יהיו שניהם משוורין לדעת אחת. שטמ"ק מכותם יט ע"ב. ג. דלית לה יד בעלמא ולא שליחות. ריטב"א וע"ש. ד. וטעמא דמילתא דכיון דנערה נמי ברשות אביה היא ואעפ"כ היא עצמה מקבלת גיטה אף קטנה י"ל כל שיש בה דעת דמציא זכיא לנפשה. ר"ן וע"ע בתוס' רי"ד. והא דאמר ר"ל כמחלוקת בגרושין כך מחלוקת בקדושין לענין נערה ששנויה במשנתינו בפירוש קאמר דאילו בקטנה מודו כולהו דקדושין אביה ולא היא. רמב"ן ועי' תוס' לקמן מד. ד"ה לוות. ה. והורה כך הלכה למעשה. תוס' ריטין סד: ד"ה וכל. ו. שנגררת אחר כל אחד ונוהגים בה מנהג הפקר. תוס' ימנות קיג ע"ב. ז. כלומר אינה מגורשת ואסורה אפי' בדיעבד. רמב"ן. ח. וכגון שהיא קטנה או נערה. תוס' הרא"ש. ט. ולפי"ז לא מתוקמא הך סיפא דכל שאינה יודעת וכו' ביש לה אב כר' יהודה אלא כרבנן דלר' יהודה מאי איריא אינה יודעת לשמור את גיטה דאינה מתגרשת ע"י עצמה אפי' יודעת לשמור אינה מתגרשת ע"י עצמה אבל באין לה אב מיתוקמא שפיר כר' יהודה. תוס' ריטין סד: ד"ה וכל ועי' מהרש"א ותוס' הרא"ש. ע"כ מעמוד קודם.

א. וכעין זה בפ"ק (יט.) אין יעוד אלא מדעת

עין משפט נר מצוה

מח א ב מיי' פ"ג מהל' יבום הל"א סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסו סעיף ג:

מט ג מיי' פ"ז מהל' שבועות הל"י סמג לאוין רמח:

לעזי רש"י

גרוא"ה. עגור.

פריזר"א [פרי"ט]. מטוגן.

מוסף רש"י

מה ביאה דיבמה בעל כרחה. אמריגן (יבמות ח:). ויבמה בעל כרחה, דאם אין אליו אפילו בשוגם קנאם (שם יט:). מה קידושין דמדעתה. ולגבה ויהיה לאיש אחר מדעתה משמע (שם). כשהיא נערה. וכ"ש כשהיא קטנה אם קבל קדושין מקודשת (לעיל מא.). מאן תנא התקדשי התקדשי. הוא דהוי פרטא אבל וכו וכו לאו פרטא הוא (לקמן מו.). עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. על שיאמר לכל אחד ואחד שבועה לא לך ומעמא כמילן דנקר, אבל אמר שבועה לא לך ולא לך אינו חייב אלא אחת (נדרים טו. וכעי"ז שם פז:).

תוס' ר"י הזקן

מאי טעמא דר' יוחנן. דמשוי חלוק לדבנן בין קדושין לגיטין. דמדעתה. דדעת האשה בעינן. אביה ולא היא. שנערה שיש לה אב תלויה מכל וכל בדעת אביה. בעל כרחה. בעל מגרשה מה צורך לדעת האב אע"פ שיש לה אב. מאמר. חכמים תקנו שיקדש אדם יבמתו בכסף ואותן קדושין נקראין מאמר, וקס"ד דדבנן דרבי תנו לה דבעו מדעתה. ושאני דרבי היא דאמר בעל כרחה מצי למעבד מאמר. כדקא מתרץ ר' יוחנן. דדבנן מודו בקדושין אביה ולא היא. מאי שנא מאמר. בין היא בין אביה מקדושין דעלמא. זקוקה. מחמת קדושי אחיו. לר' יוחנן. לעיל לא תקשי והרי מאמר דמדעתה, דאה"נ דדבנן תנו לה ואמרי דמאמר ליתיה בעל כרחה ואפילו הכי אמרי בין היא בין אביה, דשאני מאמר משאר קדושין דאיל וזקוקה ועומדת. חבורתא. נאספו כל בני הישיבה ואמרו כר' יוחנן דאמר דלדבנן מודו דקדושין אביה ולא היא. כרוכיא. גרוא"ה בלע"ז. ויצאה והיתה. ודינם שוה ולא השגיחו בדברו, דעל כרחיך לא (השגיחו) איתקוש לגבי האי מילתא דהא גרושיה בעל כרחה, ומשום הכי אמור רבנן בין היא בין אביה דמה לנו בזה לדעת האב הרי בעל כרחו מגרשה, אבל קדושיה אינם אלא מדעתה דהילכך אביה ולא היא, שהרי מה שצריך דעתה כל זמן שהיא נערה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה. וגלאה דה"ק בנערה איכא חידוש לר"ל דאיכא דר' יהודה ור' יוחנן אליבא דכ"ע[א] והא דנקיט קטנה משום דבנערה לא שייך למימר צריכה מיאון דאין מיאון בנערה כדאמר (דף ל' נב.) עד מתי הכא ממאנת עד שתביא ג' שערות[ב]:

מאן דמתני הא. פי' בקונטרס מאן דמתני פלוגתא דעולא אדשמואל לא מתני אדשמואל האי פי' דפרים בה ר"נ והוא ששידכו אלא סבר דאמר שמואל בלא שידכו ומש"ה פליג עלייהו: [ג] איכא דאמרי אמר עולא אפי' מיאון איכא צריכה פירש בקונטרס ואפי' שידכו[ג] וזה דחקו לפרש כן דאי בלא שידכו דוקא מאי איכא בין איכא דאמרי לישנא קמא דלישנא קמא פליג אדרב ושמואל כדפירש בקונטרס דמאן דמתני פלוגתא דעולא אדרב ושמואל כו' [ד] ולכך איכא דאמרי דכ"ע סבירא דלא פליג אדשמואל ומילתא באפי נפשיה איתמר בלא שידכו ומר אמר מדא ומר אמר מדא ולא פליגי: **אלא** דקידושה נפשה וקתני **דבעיא מיאון**. ותיובתא [ה] דעולא דאמר אפילו מיאון איכא צריכה וא"ת לשמואל מי ניחא והא איכא דאמר דבעיא גט בהדי מיאון והכא קאמר אי מיאנו דמשמע דלא בעיא גט וי"ל בשלמא לשמואל לא ק"ל מידי דאיכא למימר דלעיל מיירי בשידך והכא מיירי בלא שידך ולהכי לא מצריך אלא מיאון אלא לעולא קשה דאי מיירי בשידך גט ומיאון בעי לפי' ר"י לישנא דאיכא דאמרי ולפי' הקונטרס אפי' מיאון לא צריך ואי מיירי בלא שידך אפי' מיאון לא צריך בין לפירוש הקונטרס בין לפי' ר"י: אלא

נערה מהו שתעשה שליח לקבל גיטה מיד בעלה כיד אביה דמיא או כחצר אביה דמיא כיד אביה דמיא מה אביה משוי שליח אף היא נמי [ו] משוי שליח או דילמא כחצר אביה דמיא ועד דמטיא גיטא לידה לא מיגרשה ומי מספקא ליה לרבא הא [ז] והאמר רבא [א] כתב גט ונתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו ה"ז גט ניעור אינו גט ניעור אמאי אינו גט דהויא לה חצר משתמרת שלא לדעתה ואי ס"ד כחצר אביה דמיא כי מטא גיטה לידה נמי לא תיגרש דהויא לה חצר המשתמרת שלא לדעת אביה אלא לעולם פשיטא ליה דכי יד אביה דמיא והכי קמיבעיא ליה מי אלימא כיד אביה לשויה איהי שליח או לא א"ל [ב] אין[ג] עושה שליח איתיביה [ז] [ג] קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה ה"ז גט הכא במאי עסקינן בשאין לה אב הא מדקתני סיפא [ד] אם אמר [ה] אביה צא וקבל גט לבתי אם רצה בעל לחזור בו לא יחזור מכלל דרישא בדיש לה אב עסקינן חסורי מיחסרא והכי קתני קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה הא נערה ה"ז גט במה דברים אמורים כשאין לה אב אבל יש לה אב ואמר אביה צא וקבל לבתי גיטה ורוצה בעל לחזור לא יחזור: איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר שמואל צריכה גט וצריכה מיאון אמר קרנא בדרים בגו אם גט למה מיאון אם מיאון למה גט אמרו ליה הא מר עוקבא ובי דיניה בכפרי אפכוה שדרוה לקמיה דרב אמר להו האלהים צריכה גט וצריכה מיאון [ח] וחס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דנימא הכי וטעמא מאי אמר רב אחא בריה דרב איקא צריכה גט שמא נתרצה האב [ט] בקידושין צריכה מיאון שמא לא נתרצה האב בקידושין ויאמרו אין קידושין תופסין באחותה אמר ר"נ והוא ששידכו עולא אמר [י] אפילו מיאון אינה צריכה [יא] עא"ג דשידכו מאן דמתני הא לא מתני הא איכא דאמרי אמר עולא קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אפילו מיאון אינה צריכה מתיב רב כהנא [יב] וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילונית צרותיהן מותרות דקדשה מאן אילימא דקדשה אביה במיאון סגי לה גט מעליא בעיא אלא לאו דקדשה איהי נפשה וקתני דבעיא מיאון הוא מותיב לה והוא מפרק לה כגון שנעשה לה מעשה יתומה בחיי האב מתיב רב המנונא [יג] אין מוכרה לקרובים משום ר' [יד] אלעזר אמרו מוכרה לקרובים ושוין

בכרת דכתיב (ויקרא יח) בחייה כל שבחייה[ט] ואי קדיש אחותה אחי לאפוקה בלא [טו] גט: **והוא ששידכו**. הא דאמר צריכה גט כששידך [יז] בה לאביה קודם קידושין דאיכא לספוקי שמא נתרצה כששמע והוו להו קידושין למפרע: **אפי' מיאון אינה צריכה**. שאין מעשה קטנה כלום בחיי אביה: ומתמה גמרא **אפילו שידכו**. אמר עולא דאף מיאון אינה צריכה: ומשני **דמתני הא לא מתני הא**. מאן דמתני פלוגתא דעולא אדשמואל לא מתני אדשמואל האי פירושא דפרים בה ר"נ והוא ששידכו: **איכא דאמרי אמר עולא**. מילתא באפיה נפשיה הוא מתני לה ולא אדרב ושמואל וסתמא קאמר ליה ולא שנא בלא שידכו ולא שנא לא שידכו: **וכולן**. ט"ו ערייות ששנינו ביבמות שפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום ויליף לה מקרא שהערוה הנופלת ליבום לפני קרוב שהיא עליו בכרת פטורה ופוטרת צרתה וכולן הערייות אם מתו קודם שמת הבעל או מיאנו בבעל או נתגרשו [יא] (קודם מיאון) [יב] דכשמתה ונפלה הצרה לפני היבם לא צרת ערוה היתה ולא פטרה ערוה צרותיה ומותרות ליבם וקתני בתו באותן ט"ו וקאמר דאם מיאנה בחיי אחי אביה שהוא בעלה ומת לאחר מיאון צרתה מתייבמת לאביה אלמא יש לנו בתו ממאנת בחיי אביה והיכי דמי: **אי דקדשה אביה לאחיו במיאון סגי לה**. בתמיה והלא זיכתה תורה לאב בקידושי בתו: **דקדשה איהי נפשה**. אלא לדעת אביה: **מעשה יתומה בחיי האב**. כגון שהשיאה אביה לאחר ונתאלמנה או נתגרשה בקטנותה שהרי היא בחיי אביה אינה יכולה לשות בה ואחרי כן קדשה היא את עצמה לאחי אביה דהני קידושין בעו מיאון אלא היה לה להמתין את דעת אביה ובמיאון סגי להו דאין מעשה קטנה כלום אלא מדרבנן דתקון דישואין לקטנה שאין לה אב אלא יהגו בה מנהג הפקר [יג]: **אין מוכרה**. לבתו לקרובים שאין להם קידושין בה בדעינן דאויה לייעוד: **מוכרה לקרובים**. כדילפינן בפ"ק (לעיל דף יט:) בתו לאמה [טו] פעמים שאינה נמכרת אלא לאמהות: ושוין

נערה. לרבנן דאמרי מקבלת את גיטה מהו שתעשה אחר שליח לקבל את גיטה בחיי אביה: **ליד אביה כו'**. הא דאמרי רבנן דהיא עצמה מקבלת [ו] מאי קבירא להו ליד אביה מדמו לה לאחר אביה מדמו לה: **ומי מספקא ליה לרבא**. שיהא על אדם כן דעת תורת אחר כשהוא ניעור: **ישן והיא משמרתו הרי זה גט**. דהויא לה אחר המשתמרת לדעתה על ידה: **ניעור אינו גט**. דהויא אחר המשתמרת לדעת העבד עצמו ואינו דומה לאחר גמורה דכי אתרבאי אחירה משום דסתם אחר משתמרת על פי הבעלים שגדרה סביב ופותח ונועל: **אינו גט עד שיגיע גט לידה**. דאין שליחות לקטן [ז] הילכך המביאו לה יהא שלוחו של בעל להולכה ויתנו לה: **אם אמר לו אביה**. של קטנה: **אם רצה הבעל לחזור בו**. משנמסרו לו: **לא יחזור**. דשליח לקבלה הויא הוא ומשגיח גט לידו נתגרשה ואפילו נשרף הגט מיד: **כמה דברים אמורים**. דקטנה לא שייך בה שליחות כשאין לה אב אבל יש לה אב ואמר ליה אביה כו' כלומר אבל יש לה אב שייך בה שליחות ע"פ אביה אפי' נערה שאם אמר לו אביה בין של קטנה בין של נערה התקבל לבתי כו'. ומהשתא לא תקשי דיוקא דרישא דהא בשאין לה אב קאי: **קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה**. לא אמר לה אביה לקבלם ולא ידע ובקטנה הכל מודים שאין קידושיה קידושין שלא לדעתו: **צריכה גט וצריכה מיאון**. כדאמר טעמא לקמיה: **אמר קרנא דברים בגו**. כך אמר קרנא יש דברים בתוך דבר זה כלומר יש תשובה ותימה בדברי שמואל: **אמרו ליה**. בני בית המדרש לקרנא: **הא מר עוקבא וביה דינו בכפרי**. שם מקום שמוך לנו אם נהרלעא ששמואל שם רחוק ממנו בא ונשאל למר עוקבא והוא היה אב ב"ד בימי שמואל כדאמר במו"ק (דף טז:): **אפכוה ושדרוה לקמיה דרב**. בשם קרנא צריכה גט ומיאון ובשם שמואל דברים בגו ושדרוה לקמיה דרב לידע אם יודה לדברי שמואל שהיה חלוק על הדבר ומשום דרב אוהבו של שמואל היה אפכוה אולי יודה לדברי קרנא שאמרו בשם שמואל: **אבוה כי אבא**. אבוה דשמואל הוה: **וצריכה מיאון שמא לא נתרצה האב בקידושין ויאמרו כו'**. הרואה שהלכנוה גט שנתרצה האב בקידושין והוה ליה גרושתו מעליא ושוב אין קידושין תופסין לו באחותה שאחותו גרושתו

נערה. דכשהיא בחיי אביה [ח] ואי קדיש אחותה אחי לאפוקה בלא [ט] גט: **והוא ששידכו**. הא דאמר צריכה גט כששידך [י] בה לאביה קודם קידושין דאיכא לספוקי שמא נתרצה כששמע והוו להו קידושין למפרע: **אפי' מיאון אינה צריכה**. שאין מעשה קטנה כלום בחיי אביה: ומתמה גמרא **אפילו שידכו**. אמר עולא דאף מיאון אינה צריכה: ומשני **דמתני הא לא מתני הא**. מאן דמתני פלוגתא דעולא אדשמואל לא מתני אדשמואל האי פירושא דפרים בה ר"נ והוא ששידכו: **איכא דאמרי אמר עולא**. מילתא באפיה נפשיה הוא מתני לה ולא אדרב ושמואל וסתמא קאמר ליה ולא שנא בלא שידכו ולא שנא לא שידכו: **וכולן**. ט"ו ערייות ששנינו ביבמות שפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום ויליף לה מקרא שהערוה הנופלת ליבום לפני קרוב שהיא עליו בכרת פטורה ופוטרת צרתה וכולן הערייות אם מתו קודם שמת הבעל או מיאנו בבעל או נתגרשו [ט] (קודם מיאון) [ט] דכשמתה ונפלה הצרה לפני היבם לא צרת ערוה היתה ולא פטרה ערוה צרותיה ומותרות ליבם וקתני בתו באותן ט"ו וקאמר דאם מיאנה בחיי אחי אביה שהוא בעלה ומת לאחר מיאון צרתה מתייבמת לאביה אלמא יש לנו בתו ממאנת בחיי אביה והיכי דמי: **אי דקדשה אביה לאחיו במיאון סגי לה**. בתמיה והלא זיכתה תורה לאב בקידושי בתו: **דקדשה איהי נפשה**. אלא לדעת אביה: **מעשה יתומה בחיי האב**. כגון שהשיאה אביה לאחר ונתאלמנה או נתגרשה בקטנותה שהרי היא בחיי אביה ראוי לאביה רשות בה ואחרי כן קדשה היא את עצמה לאחי אביה דהני קידושין בעו מיאון אלא היה לה להמתין את דעת אביה ובמיאון סגי להו דאין מעשה קטנה כלום אלא מדרבנן דתקון דישואין לקטנה שאין לה אב אלא יהגו בה מנהג הפקר [יג]: **אין מוכרה**. לבתו לקרובים שאין להם קידושין בה בדעינן דאויה לייעוד: **מוכרה לקרובים**. כדילפינן בפ"ק (לעיל דף יט:) בתו לאמה [טו] פעמים שאינה נמכרת אלא לאמהות: ושוין

בפני האב. הואיל ולא אמר לה קבלי קדושיך כדלקמן.

עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"ה מהל' גירושין הל"ז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעי' ח:

נא ב מיי' שם פ"ג הל"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' ב:

נב ג מיי' פ"ו מהל' גירושין הל"ש סמג שם טוש"ע שם סעי' ג:

נג ד מיי' פ"ג שם שם ה"ח

נד ה ו מיי' פ"ג מהל' אישות הל"ג סמג עשין כח טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' יא:

נה ז מיי' פ"ו מהל' יבום הל' כא סמג עשין לא לב טוש"ע אה"ע סי' קעג סעי' ז:

מוסף רש"י

ישן ומשמרתו הרי זה גט. דהוי תליה המשתמרת לדעתה דהאיל והוא ישן אינו משמר אלא על ידה, ניעור אינו גט, שהעבד משמר את עצמו ואת מה שבידו והוא לה תליה המשתמרת אלא לדעתה (גיטין עח.). **דברים בגו**. יש כאן דברים מופתרים בדבר זה וצריך לתת לב (כתובות קיא.). **האלהים**. בשבועה (ב"מ סז.). **אבא בר אבא**. אבוה דשמואל הוה ומקיל גדול היה (חולין קיא.). **או שנמצאו איילונית**. שמקמו מקח טעות ולא הויא אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינו אשתו ומתייבמת לאחה (יבמות ב:). **אין מוכרה**. לבתו, **לקרובים**. שהיא אסורה עליהם לייעד דבעינן אשר לו יעדה (לעיל יח:). **מוכרה לקרובים**. אף על גב שאין כאן יעוד שאין קידושין תופסין בה (לעיל כ.). ולא בעינן יעוד והיכא דאיתיה אמר קרא דתפיס (לעיל יח:).

מוסף תוספות

א. דבנערה נמי איכא לספוקי שמא נתרצה או שמא לא נתרצה ולמ"ד לקמן אפי' מיאון אינה צריכה הוא הדין בנערה. תוס' הרא"ש. ב. ואם היתה נערה יוצאה בגט לחודי דלא שייך לתקן בה מיאון וכן מצינו בכ"מ גט בגדולה מדרבנן ולא חששו שמא יאמרו אין קדושין תופסים באחותה, ובקטנה דשייך בה מיאון תקנו שתמאן, ושמא בנערה צריכה הכרזה שלא היו קדושין דאוריתא. תוס' הרא"ש. ועי' רמב"ן תוס' רי"ד ומהרש"ל. ג. נראה לי דבהא פליגי דרב ושמואל סברי כיון דשידכו יש לחוש שמא נתרצה האב כששמע אמרינן הוברר הדבר דבשעת הקדושין נמי כאילו נתרצה האב בפירוש דמי והוו קידושין למפרע וכן פי' המורה והוו להו קדושין למפרע ועולא סבר אע"פ שנתרצה אביה עכשיו כששמע מה מועיל זה הרצון כיון שבשעת קבלת הקדושין לא ידע ולא היה רצונו שם וכו' אפי' מיאון אינה צריכה. תוס' רי"ד.

מסורת הש"ס

(א) דכפו"ר: משוי', ונל"ל משוית), (ב) גיטין עח, ג) נ"ל אינה. יעב"ן], ד) גיטין סה, ה) [מולין קיז:], ו) [בכת"י: בקידושיה, וכן בסמוך], ז) יבמות ב:, ח) לעיל יח: כ., ט) [נ"ל אלימא], י) [בכת"י שבריר"ף וסוף: גיטין], כ) [ב"מ עח סוע"ב], ל) [יבמות מ ע"ב], מ) [בכת"י שבריר"ף וסוף: ולכך הלריכוה מיאון דאז רוחוש שמפקיר הלריכוה גטין], נ) [בכת"י שבריר"ף: כשאינך אותה אביה מה קודם שקיבלה קידושיה לאיכא וכו'], ס) רש"ל מ"ז, ע) [נ"ל דכשמת ונפלה וכו' היתה לא פטרה וכו'. [רש"ל], ועי' רש"ל], פ) [יבמות קיב סוע"ב], צ) [שמות כא, ז], ק) [בדפו"ר: ולהך. ונל"ל], ר) [עיין מהרש"ל], ש) [נל"ל ומש"ה תני הכא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' מופת אם אמר לו אביה: (ב) תוס' ד"ה מאן הל"ל עם ד"ה איכא וכו': (ג) בא"ד לכך נראה לר"י לפרש:

תוס' ר"י הזקן

נערה. שיש לה אב. לרבנן קא בעי דאמרי בין היא בין אביה מקבלין גיטה. איתיביה קטנה וכו' עד שיגיע גט לידה. בתורת שליחות הבעל, וקסבר האי מקשה דמיירי בשיש לה אב ואפילו בקטנה סברי רבנן דבין היא בין אביה מקבלין גיטה, והאי דקא מפלגי בנערה להודיענך כחו דר' יהודה דאפילו בנערה אביה ולא היא. בשאין לה אב. דקטנה שיש לה אב דברי הכל אביה ולא היא, והיינו דקא מפלגי בנערה ולא קטנה, ומשום הכי [ב] הכא טעמא דקטנה שאינה ראויה לעשות שליח הא נערה ה"ז גט דבת שליחות היא בנערה היא ואין לה אב. לא יחזור. דמגורשת היא תכף שהגיע הגט ביד השליח. כפרי. שם מקום והיה קרוב להם ונהרדעא שהוא מקום שמואל היה רחוק מהם. אפכוה. ששמואל אמר דברים בגו וקרנא אמר צריכה גט ומיאון, מפני שרב אוהב שמואל אולי יודה לדברי קרנא שאמרו [בשם שמואל. שמא] נתרצה. והוו קדושין. אין קדושין תופסין. אם חזר וקדש זה האיש אחותה יאמרו שאינן קדושין כלל שהרי אחותה גירש בגט ונמצא שהיא אחות אשתו, משום הכי צריכה למאן להודיע שהקדושין אינן קדושין בודאי ואם יקדש אחותה אינו רשאי לקיימה אלא מוציאה בגט דספק הוא אם אחותה היתה אשתו אם לאו. דשדיך. דבר עם האב כבר מענין הזיווג ונתרצה, משום הכי חיישינן כשקדש אחר זמן מרובה שמא נתרצה עתה דהא נתרצה כבר. ואפילו שדכו. דלא חיישינן שמא נתרצה. ואפילו קדשה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ושוין שמוכרה אלמנה כו'. הואיל ויש לו בה קידושין אע"פ שהן בעבירה דקידושין תופסין בחייבי לאוין: **אילימא דקדשה אביה.** לאותו שנתאלמנה הימנו לפני מכירה זו: **בקידושי יעוד.** שנתאלמנה מקידושי יעוד. וא"ת הלא ע"י אביה באו לה והוה ליה מוכר לאישות ושוב אינו מוכרה לשפחות הא [ז] מתני' אליבא דרבי יוסי דאמר מעות הראשונות שמקבל על המכירה לאו לקידושין ניתנו אלא לשפחות ויעוד שתופס בה מחמת שפוחת פרוטות פעולה שיש לו עליה הוא בא ולא ע"י אביה באו לה דלהוי הך מכירה בתרייתא שפחות בתר אישות: **איתמר מת.** זה שקדשה שלא לדעת אביה: **ממאנת למאמרו.** צריכה מיאון עם גט המוטל עליה אם עשה בה מאמר אותו הגט מצריכה להיות עמו מיאון: **ואינה ממאנת לזיקתו.** אבל אם לא עשה בה מאמר דאין עליה גט אלא חליצה לזיקתו אותה חליצה אינה זוקקתה להיות ממאנת עם החליצה והשתא מפרש למילתא ואזיל: **כילד עשה בה מאמר.** דק"ל ביבמות (דף נ.) דהעושה מאמר ביבמתו ובא לפוטרה בלא כריסה צריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו. וזו שקדשה שלא לדעת אביה [ח] אף צריכה מיאון עמהם שמא לא נתרצה האב לא בשל ראשון ולא בשל שני ולא היתה צריכה לא גט ולא חליצה והרוצה שהצריכוה גט אומר שהקידושין קידושין גמורים הן ואין קידושין תופסין לו באחותה. וקשיא לי למה לי שמא לא נתרצה האב בקידושי ראשון אפילו נתרצה בשל ראשון ובשל שני לא נתרצה אין זה גט וכיון דאין כאן גט תפסי קידושין באחותה דקידושין תופסין באחות חלוצה כדלקמיה [ט] והרוצה שהצריכוה גט אומר דגט גמור הוא וקידושין אין תופסין באחותה [י] וצריכה מיאון ואומר אני שמא לא נתרצה בקידושי ראשון כדי: **הכל יודעים.** שאפילו אם חליצה זו חליצה גמורה קידושין תופסין באחותה שאחות חלוצה אינה אסורה אלא מדברי סופרים: **באן שנה רבי.** ביבמות שנינו המולך ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת המגרש אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה דהויא לה אחות גרושתו שהיא ערוה לו באחות גרושתו זו אינו למדיש דאחות גרושה הויא ערוה מן התורה אבל אחות חלוצה אינה אלא מדברי סופרים: **תופי ליפי.** תחת אילני לפלפה שהוא מין ערבה. לשון אחר מחלצות נתוות ע"ג זיזין הבולטין ברה"ר לשבת תתחיהן מפני החמה: **ברבך לברי.** בתך לבני: **אפילו למ"ד.** דבת שנתקדשה שלא לדעת אביה [ט] שמא נתרצה האב שמא

ושוין שמוכרה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט האי אלמנה היכי דמי אילימא דקדשה אביה מי מצי מזבין לה הא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות[ו] אלא לאו [ז]דקדיש איהי נפשה וקא קרי לה אלמנה [ח]אמר רב עמרם אמר ר' יצחק הכא בקידושי יעוד ואליבא דר' יוסי בר' יהודה [ט]דאמר מעות הראשונות לאו לקידושין ניתנו: איתמר מת וגפלה לפני אחיו ליבום אמר רב הונא אמר רב [י]ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו כיצד עשה בה מאמר צריכה גט וצריכה חליצה וצריכה מיאון צריכה גט שמא נתרצה האב בקידושי שני צריכה חליצה שמא נתרצה האב בקידושי ראשון צריכה מיאון שמא לא נתרצה האב לא בקידושי ראשון ולא בקידושי שני ויאמרו אין קידושין תופסין באחותה לא עשה בה מאמר אינה צריכה אלא חליצה בלבד מאי אמרת תיבעי נמי מיאון שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה הכל יודעים אחות חלוצה דרבנן [יא]דאמר ריש לקיש כאן שנה רבי [יב]אחות גרושה מדאורייתא [יג]אחות חלוצה מדברי סופרים [יד]הנהו בי תרי דהוו קא שתו חמרא תותי ציפי בבבל שקל חד מינייהו כסא דחמרא יהב ליה לחבריה אמר מיקדשא [טו]לי ברתיך לברי אמר רבינא אפילו למאן דאמר חיישינן שמא נתרצה האב שמא

אלא לאו דקדישה איהי נפשה וקרי לה אלמנה. אלמא בעי גט לו מיאון דלי גלו הכי לא קרי לה אלמנה וקשה לעולא דאמר אפי' מיאון לא צריכה וא"ת אמאי לא משני דמיירי כשקידשו להכי קרי לה אלמנה וי"ל כיון דשיך היינו כמו שקידשה אביה[א] וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה ומי מלי מזבין לה והא אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות אבל אליבא דשמואל ניחא דמוקי לה בלא שידכו וקרי לה אלמנה משום דבעי מיאון אלא לעולא קשיא וא"ת ומגרושה לכהן הדיוט נמי תיקשי אפי' לרב ושמואל דהיכי משכחת לה גרושה לכהן הדיוט אי מיירי בשידכו מי מלי מזבן לה הא אין אדם מזבן כו' ואי מיירי בלא שידכו הא לא בעיא אלא מיאון והיכי קרי לה גרושה הא אינה אסורה לכהן וי"ל דלעולם מיירי בלא שידכו ומיירי שכך אירע שלא מיאנה אלא גירשה דאמת הוא שנפסלת לכהן בלומו גט כיתומה שהשיאוה אחיה ואמה דאם מיאנה לא נפסלה לכהן ואם גרשה פסלה מן הכהונה[ב] אבל ודאי פשיטא דלא בעי אלא מיאון[ג]:

צריכה מיאון שמא לא נתרצה לא לראשון ולא לשני. פירש הקונטרס שמא לא נתרצה לראשון כדי נשבה דאפילו נתרצה לראשון ולא נתרצה לשני [ג] קידושין תופסין באחותה דאחות חלוצתו דרבנן כדאמרינן בסמוך והכי יאמרו דלא תפסי בה קידושין ויתירו אחת אים לעולמא בלא גט ורבינו שמשון מקולי אומר דהא נמי כדי נשבה דאפילו נתרצה לראשון ולשני איכא למיחש להא שמא יאמרו אין קידושין תופסין באחותה והרי הן תופסין באחותה מן התורה דאי משום נתרצה בקידושי ראשון אחות חלוצה אינה אלא מדרבנן דמאמר ביבמה אינו דאורייתא וא"כ איכא למיחש לשמא יאמרו דאין קידושין תופסין באחותה משום הגט ולכך הצריכו מיאון[ד] וא"ת א"כ אמאי נקט לא נתרצה כלל ופר"י דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא נתרצה לראשון דבעי מיאון לפי דכיון דנתרצה לראשון מעתה בין נתרצה לשני בין לא נתרצה איכא למיחש לשמא יאמרו אין קידושין תופסין משום הגט ופשיטא דתופסין דאי לא נתרצה לשני אינה אלא אחות חלוצתו ואחות חלוצתו דרבנן ופר' נתרצה לשני נמי אין המאמר שעשה השני אלא מדרבנן אלא אפי' אמרת לא נתרצה לראשון דאז אם נתרצה לשני אין קידושין תופסין באחותה שהרי קידושי שני הוו קידושין גמורין אפ"ה איכא למיחש דשמא לא נתרצה אף לשני ואז קידושין תופסין באחותה ויאמרו דאין כו' ולהכי נקט לא נתרצה בשניהם וא"ת למה לי מיאון כיון דצריכה חליצה א"כ חיישינן שמא נתרצה לראשון וא"כ אפילו נתרצה נמי לשני קידושין תופסין באחותה כדפרישית דאחות חלוצתו דרבנן ואי"כ איך יטעו לומר אין קידושין תופסין באחותה ומיאון למה לי וי"ל דאי לא בעינן מיאון איכא למיחש שמא יאמרו חליצה איכה הוכחה כי יעלה על דעת בני אדם לומר שכך האמת שנתרצה לשני ולא לראשון שהרי הראשון עשה שלא כהוגן שקדשה שלא לדעת אביה והילכך איכא למימר דלא נתרצה לו אבל השני שלא עשה כל כך שלא כהוגן כמו הראשון שהשני היה סבור שהיתה זקוקה לו והילכך איכא למימר שנתרצה לשני ומה שהצריכוה חליצה אינו אלא לרווחא דמילתא דמשום בני אדם שאינם בעלי סברא ויעלה על דעתם שנתרצה לראשון לכך הצריכוה מיאון להודיעם שאנו מסופקים דשמא אינה אשתו של שני וקידושין תופסין באחותה[ה]:

הכל יודעים אחות חלוצה דרבנן דאמר ריש לקיש כאן שנה רבי אחות חלוצה דרבנן. שנינו ביבמות (דף מא.) המולך ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת פטורה מן החליצה ומן היבום דהוה ליה אחות גרושתו שהיא ערוה לו בחייה ועל משנה זו קאמר ריש לקיש כאן שנה רבי כו' וא"ת כי לא עשה בה מאמר נמי תבעי מיאון דיבום דאמר אין קידושין תופסין באביו או בבן אחיו כי יאמרו שנתרצה לראשון דהויא של בן או דודתו של בן והיה לנו להצריכה מיאון להודיע שלא נתרצה אף לראשון וקידושי דאב או קידושין דבן תופסין בה וי"ל דמילתא דלא שכיחא היא שיקדשנה האב מאחר שהיה לה שום עסק עם בנו שאין אדם רגיל אבל כלתו להיות לבו עליה לקדשה אפי' היתה מותרת לו כי האי דלא נתרצה לא לזה ולא לזה לפי שכלתו אסורה לו אפי' אחר מיתה אבל אחות אשתו המותרת לאחר מיתה דעתו עליה ורגיל אצלה ולכך עשו חכמים תקנה בדבר שמא יאמרו שיקדשנה:

נפירוש

מוסר הש"ס

ו) [לעיל יח ע"ב], ז) [בכמ"י: דקדשה], ח) [לעיל יח:], ד) לעיל יט., ט) יבמות יב. קז., י) יבמות מא., יא) [ר"לי ליתא בכמ"י], יב) [בדפו"ר: מתניתא, וכל"ל], יג) [בדפו"ל וכרש"י שבמי"ק: צריכה לף], יד) [בתוס' רי"ד מצטט: והלכך צריכה מיאון. וכרש"י שבכי"ק: והרוצה שמצריכין לה גט יאמר אחות גרושה היא ואין קידושין תופסין בה], טו) [כרש"י שבכי"ק: לרווחא דמילתא נקטיה], ט) [כרש"י שבכי"ק: תוספין שמא נתרצה האב], מ) [יבמות קז ע"ב], נ) [נדל"ל ונשא אחיו את אחותה ומת],

מוסף תוספות

א. דכיון דצריכה גט שמא נתרצה האב הוי כאילו קידשה ושוב אינו מוכרה לשפחות אחר אישות. תוס' הרא"ש. ב. ומשו"ה יכול האב למכרה דכיון דהוה סגי לה במיאון לא קרינא בה לשפחות אחר אישות. שם. ג. דקטנה מן האירוסין אין עושין בה מאמר שלא מדעת אביה כדאיתא לעיל [מד.]. רשב"ם. ד. אלא להכי נקט [רש"י] נתרצה בראשון ולא בשני דבכה"ג אפי' גט מדרבנן לא הוה. תוס' הרא"ש. ה. והשתא נ"ל דדוקא נקט שמא לא נתרצה בקדושי ראשון ומשום הכי בעיא מיאון דאי ודאי נתרצה בקדושי ראשון סגי בחליצה להוכיח דלאו גט גמור הוא אלא משום דאיכא למימר שמא לא נתרצה בקדושי ראשון ויטעו לומר שנתרצה בקדושי שני וגט [עיקר] וחליצה דרבנן לכך בעיא מיאון. גליון תוס' עוץ. וכע"ז בשלנ"ל. א"נ משום דקא חייש דלימרו אינשי לא נתרצה בקדושי ראשון ובקדושי שני נתרצה וכו'.

מוסף רש"י

ושוין שמוכרה אלמנה. כשסיא אלמנה לכהן גדול. וקידושין תופסין לו בה דקידושין תופסין בחייבי לאוין (לעיל יח:). אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות. קיבל קידושין וחזרה אליו שנתאלמנה אין מחר ומוכרה לשפחות (לעיל יח.). דקדיש איהי נפשה. שלא ע"י אביה (לעיל יח:). הכא בקידושי יעוד. שנתאלמנה מקידושי יעוד, ואפי' דהכל מלי לזכוכה ולא קרי ליה לשפחות אחר אישות, אליבא דר' יוסי בר' יהודה דאמר מעות הראשונות של מקנתה לאו לקידושין ניתנו. וכי מייעד לה, בעבדות שיש לו עליה מייעד לה, ואין קידושין אלו ע"י האב, ומיהת הכתוב היא שיהיו קידושין, הילכך הדר מלי לזכוכה (שם). כאן שנה רבי. ממשנה זו למדנו רבי (יבמות מ: מד.).

תוס' ר"י הזקן

מת. זה שקדש קטנה שיש לה אב שלא לדעת האב. בקדושי שני. ולא בקדושי ראשון ונמצא שקדושי ראשון אינן כלום וקדושי שני קדושין ומשום הכי צריך גט. בקדושי ראשון. והויא זקוקה ולא אכפת לן אם נתרצה במאמר שני אם לאו. אין קדושין תופסין. שהרי אחותה גירש בגט ונמצא שזאת אחות גרושתו והיא ערוה עליו מן התורה. אחות חלוצתו שאסורה עליו אינו אלא מדרבנן ומדאורייתא שריא ליה הילכך כ"ש מדרו שאם קדשה צריכה גט. כאן שנה רבי. ביבמות פרק החולץ [מא, א] החולץ יבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת המגרש אשתו ונשא ו) אחיו ומת פטורה מן החליצה ומן היבום ועליה אמר רבי שמעון בן לקיש כאן שנה רבי וכו'. ציפי. זיזין היוצאין מן הכותל. ברתיך. וקטנה או נערה היתה. נתרצה. גבי קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה.

נו א מיי' פ"ב מהל' איסורי ביאה הל"ט סמג לאוין קח טוש"ע אה"ע פי' טו סעי' כו:

נז ב מיי' פ"ח מהל' יבום הל"י סמג עשין נב ולאוין קי טוש"ע אה"ע סי' קעד סעי' ג:

נח ג מיי' פ"ג מהל' איסורי הלגו"ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לה סעי' ג ה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות